

korban (11–12. század) is lakták. Hogy a tatárjárást túlélte-e, illetve újraterlept-e a falu egy másik helyen, esetleg ugyanott, csak ásatással, további felszínnek megnyitásával és kutatásával lehetne eldönteni.

BOCSI ZSÓFIA

231. Nagykapornak, Padári elágazó (KÖH 20286)

(Zala megye) R

2011. április 20-án a 76-os sz. főút rekonstrukciójának földmunkáival párhuzamosan végzett régészeti szakfelügyeletet az MNM NÖK, melynek során újabb régészeti jelenségeket észleltünk, melyek a lelőhelyhez tartoznak. A 76-os sz. főút kétvégja a lelőhelyet. Itt már tavaly is tapasztaltuk a régészeti érintettséget, és elvégeztük az útbővítés által, a 76-os sz. főút mindkét oldalán érintett területeken a feltárást.

Idén az út bal oldala mellett, a 36+700 km-szelvényénél, a padári buszmegállótól 3 m-re D-re, az úttal párhuzamosan húzott vízelvezető árkot ástak. Ennek részsíjében észleltük a 3 újabb objektumot. A gödrök betöltése kevert, sötétszürke agyag, mely patics- és faszénzemcsés volt. Ezekből középső rézkori, a Balaton-Lasinja-kultúrához tartozó leletanyag került napvilágra.

Munkatárs: Spolár Erika muzeológus asszisztens.

TOKAI ZITA MÁRIA

232. Nagykálló, Szabadság tér (KÖH 82163)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza, Kú, Ú

A város főterén az önkormányzat egy új hivatali épületet és egy annál nagyobb kiterjedésű mélygarázt kívánt építeni, ezért megelőző feltárást végeztünk 2011. március 23. és április 13. között. A régészeti jelenségek átlagosan mintegy 2 m mélységben jelentkeztek. Ezen a szinten rajzolódott ki az altalajba ástott régészeti korú objektumok: tárológödrök, pincék, árkok. (A humuszosítás során a terület É-i részén, mintegy 1,5 m mélyen két, a II. világháború során elhunyt magyar katona maradványait találtuk meg. Az egyiknek csak a gombjai utaltak arra, hogy magyar katonáról van szó, ám a másikkal megmaradt az azonosítócédulája, az arany karikagyűrűje, némi aprópénze, valamint a pisztolya. Az utóbbi katonát sikerült is azonosítani a Honvédelmi Minisztérium Háborús Kegyeleti és Hadisírgondozó Osztályának. Mint kiderült a férfi 1914-ben született a Dunántúlon, Környén.)

Ami a régészeti leleteket illeti, alapvetően három korszak leletanyaga került elő a területen. Legnagyobb számban a 17–18. századból származó gödrök kerültek elő. (Olykor még 19–20. századi gödrök is jelentkeztek ilyen mélységben.) A város középkorból származó leleteket nem találtunk, lévén a középkori város nem a mai helyen feküdt, hanem az egykori vár területén, az ásatás helyszínétől DDK-i irányba. A vár felépülése után népesült be tehát, mélygarázs és környéke, amikor a város erre a területre húzódott.

A bronzkorra keltezhető néhány gödör leletanyaga, s talán ebbe az időszakba sorolható az a csontváz, amelyből csak a ko-

ponya és néhány hosszúcsont töredéke maradt meg. A császárkorba egy gödör sorolható.

A leletanyagból kiemelkedik a 84. sz. gödörben talált, tucatszerű – egykor épen elrejtett – edény, valamint a 146. sz., fagerendából rótt pince maradványa. Mindkettő kora a 17–19. század közé tehető. Reményeink szerint további feldolgozás során ezek korát pontosabban is megtudjuk majd határozni. Érdekeségként még egy, a 18. századra keltezhető, elbontott szennyvíz- vagy esővíz elvezető csatorna kőből rakott maradványait említhetjük meg, melynek sajnos csak kis részlete maradt épen. A csatorna – iránya alapján – nagy valószínűséggel a közeli 18. században épített Vármegyeházához köthető.

JAKAB ATTILA – KÖRÖSFŐI ZSOLT

233. Nagykinizs, Református templom (Hernád utca 6–8.)

(KÖH 32212)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kk

A lelőhely a nagykinizsi református templom környezetébe, mely a község Ny-i szélén, a Hernád utcában, közvetlenül a Hernád magaspártján található. A templomtól É-ra és D-re eső területeken Hernádkércs és Nagykinizs községek árvízvédelmi fejlesztéséhez kapcsolódóan 2011. szeptember 8–21. között végeztünk megelőző feltárást és régészeti megfigyelést. A templomtól É-ra, a Hernád utca É-i végén 2 kutatóárkot húztunk, amelyekben nem találtunk középkori jelenségeket.

A D-i területen a templom kerítésétől indult a 2 m széles kutatóárok, mely É–D-i irányban haladt. A tervezett D-i zsili-pig tartó szakasz átvizsgált teljes hosszában (300 m) csupán az első 25 m-es sávban jelentkezett régészeti objektum. Közülük a legérdekesebb a templom kerítésének tövében 6 m hosszban feltárt, többszörösen osztott, É és D felől padkákkal zárt objektum, amelynek funkciója egyelőre ismeretlen. Kevert, humuszos, bolygatatlan betöltése Árpád-kori és késő középkori kerámiát tartalmazott. Semmilyen felmenő szerkezetre, építményre utaló jelenség sem került elő, az objektum alja rendkívül egyenetlen, lejtős. Elképzelhető, hogy egy árokrendszer részletét, akár a középkori cinterem kerítésének nyomait találtuk meg, esetleg a temetkezésekhez kapcsolódó korábbi jelenségről van szó.

A templom körüli temetőnek, temetkezéseknek a kutatóárok szélességében nem volt nyoma, szórványosan, igen kis mennyiségben, bolygatott környezetben kerültek elő embercsontok a humuszosítás során. A K-i metszetalban viszont előkerült egy koponya, a Ny-i falban pedig egy koponyán kívül több emberi vázrész is megfigyeltünk. Ezek a templom körüli temető létét igazolják. A metszetben határozottan elkülöníthető vastag, kevert, humuszos réteg azonosítható a középkori temetőföldként.

További 2 gödör került elő ettől a szakasztól D-re, betöltésükben kevés középkori kerámia volt.

A kivitelezés változtatásai miatt szeptember 20–21-én régészeti megfigyelést és ehhez kapcsolódó feltárást végeztünk a korábban nyitott árokkal Ny-ról szomszédos területen. A körmös kanállal dolgozó munkagép sajnos több temetkezést is megbolygatott. A korábban a Ny-i falban észlelt koponyához (4. obj.) tartozó vázat medencéjétől lefelé tudtuk *in situ* helyzetben feltárni. Itt ritka leletre bukkantunk, egy valószínűleg

Mátyás kori csizma franciakapcsokkal díszített maradványára. Megfogható volt még a sír aljában gyékény vagy fakoporsó maradványa is, továbbá 6 koporsókapocs is előkerült. A többi temetkezés megmaradt részlete azonban újra csak a Ny-i metsetfalban jelentkezett.

Munkatársaink voltak: Hajdú István és Gyárfási József.

PETŐ ZSUZSA ESZTER – CSENGERI PIROSKA

**234. Nagykónyi-Medgyespuszta,
Felső-Meggyesi-dűlő (Új-Medgyes)
(KÖH 78001)**

(Tolna megye) Kö

Meggyesireg 1419-ben említett kőtemploma Papp István tamási esperes szerint a Medgyes-patak forrásától K-re levő domboldalon állt. 2011. április 4-én a Medgyespusztától kb. 300 m-re K-re eredő patak K-i oldalán, a forrástól D-re kb. 250 m-re, elsímitott, poros vetésben szórványosan középkori cserepeket találtam. A dombtető Ny-i szélén, Ny–K irányban, egymástól kb. 5 m-re, kb. 15, ill. 25 m hosszúságban, kb. 1 m szélességben téglatöredékeket, fehér mészköveket és apró mészhabarcdarabokat figyeltem meg, kevés embercsonttal. A faluhely kiterjedését a többi parcella fedettsége miatt nem tudtam megállapítani.

K. NÉMETH ANDRÁS

**235. Nagyszékely, Stakop-dűlő
(KÖH 41941)**

(Tolna megye) Kö

2003-as terepbejárásomon hiába kerestem a középkori Bán falu templomát Nagyszékely D-i határában. Helyét azóta bekerítették. A terület vaddisznókat tartó bérlője segítségével 2011. április 5-én a Báni-hegyhát DK-i sarkában fekvő, ÉNy–DK irányú, a Báni-patak felé benyúló, fennsík jellegű domb É-i felén, száraz vetésben, kb. 10 m átmérőjű körben néhány, kisebb, pelyvás anyagú téglatöredéket találtam, körülöttük 2-3 embercsonttal. A faluhelyet csak 1-2 jellegtelen középkori cserép jelezte.

K. NÉMETH ANDRÁS

**236. Nagyszokoly, Régi református temető
(KÖH 77989)**

(Tolna megye) Kk

Nagyszokoly Ny-i szélén fekszik az országút által kettévágott temető. 2011. június 11-én a kb. 100 éve felhagyott, kisebb erdővel benőtt, legeltetésre használt régi református temetőben, az úthoz közelebb eső részen viszonylag sok késő középkori cserepet találtunk. A lelőhely bizonyára a mellette fekvő mai r. k. temető területére is kiterjed. Lelőhelyünktől kb. 1 km-re, a mai r. k. templom környékén is középkori lelőhely van, amely bizonyára a középkori Szokoly helyét jelzi. A most azonosított lelőhelyet az egykori Szokolyendréddelel azonosíthatjuk, amelyet forrásaink néha Szokollyal egy településnek mondanak.

Munkatárs: Rác Miklós (MNM NÖK).

K. NÉMETH ANDRÁS

237. Nak, Nosztány

(KÖH 77991)

(Tolna megye) Ró, Kö

Helyi lakosoktól értesültünk, hogy a Kiskondai-patakkal párhuzamosan folyó, abba beletorkolló, Nosztánytól K-re két ágból eredő patak É-i oldalán régészeti lelőhely található. 2011. május 23-án sűrűn találtunk római és középkori cserepeket, a tábla Ny-i felét a fedettség miatt nem tudtuk bejárni. A középkori lelőhely összetartozik a tőle D-re található mellékág D-i oldalán fekvő, nagy kiterjedésű, részben Dombóvár határába is átnyúló faluhellyel (Delelői-tábla 3., KÖH 70631), ahol 2009-ben Ódor János Gábor és Czövek Attila azonosították a templom helyét is.⁶¹

Munkatárs: Czövek Attila (WMMM).

K. NÉMETH ANDRÁS

238. Napkor, Töt II.

(KÖH 77883)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) R?, A

2011. május 17-én Bocz Péter a Jósa András Múzeum munkatársa a lelőhelyen rézkori(?) kerámiát gyűjtött, és a nemrég nyitott bányagödörben objektumfoltokat észlelt. Május 18-tól több szondaárokkaival kutattuk meg a bányaterületet, az egyes árokban településobjektumokat észleltünk. Ezek egy részét feltártuk, más részét a bemérések után visszatemetjük, mert a kitermelés nem veszélyeztette azokat. A folyamatos régészeti felügyelet során az egyik szondában sírok kerültek elő, ezért a kivitelező úgy döntött, hogy ott a homokkitermeléstől eltekint. A temetkezéseket így önerőből tártuk fel június 9-től több szakaszban, az augusztus 1-jén induló telepfeltárással párhuzamosan, szeptember 7-ig. A sírgödörök egy része üresnek bizonyult, de a leleteket tartalmazók is meglehetősen szegényesek. Ezek csaknem mindegyikében találtunk állatcsontot, és néhány sírban vaskést, téglalap és trapéz alakú vascsatot, csiholóvasat észleltünk. A női sírok némelyike 1-1 gyöngyszemet, orsógombot rejtett. A részben rabolt soros temető legkiemelkedőbb temetkezésében füles, pajzs alakú bronzveretekkel és griffesindás szíjvéggel felszerelt övgarnitúrájú férfi feküdt. Említendő továbbá 2 sír, mely – lócsont nélkül – csak lószerszámzat részletet (csikószabla, kengyel) tartalmazott. A temetőrészlet sírjai között előfordultak enyhén felhúzott lábbal az oldalukra fektetett, rendellenes pozíciójú vázak is. Koporsóra utaló bizonyítékokat nem rögzítettünk. A temető K–Ny irányban minden bizonnyal tovább terjed.

A telep 133 objektumát bontottuk ki. Ebből 20 lakóház/épület, 16 sütőkemence, 1 ipari létesítmény(?), 1 tűzhely, 1 kút(?), 36 gödör, 42 cölöplyuk, és 8 árok. Nyolc objektum természetes jelenségnek bizonyult.

Az ásatás legfontosabb eredményét a feltárt, túlnyomórészt négyzet alakú, 20 lakóház/épületalap képezi. Az ezekben lelt cölöplyukak alapján rekonstruálható a fal szerkezete: ágasfás-szelemenés nyeregtetős megoldás éppúgy előfordult,

61 RKM 2009, 192.